

Brillebruken har sklidd helt ut!

Øyvin Halfdan Thuv

fritt (og ironisk) etter Aftenpostens artikkel "ADHD-medisineringen har sklidd helt ut"
04.09.2024

Vi som synes noe om hvorvidt andre bør bruke briller har havnet i en slags felle vi strever med å komme oss ut av.

Vi som sterksynte, har havnet i en skvis når det gjelder å finne ut om andre trenger briller. Bruken av briller har skutt i været de siste 20 årene.

Det ble solgt massevis av briller 2005. I 2024 hadde tallet økt til at over tre fjerdedeler av befolkningen bruker briller. Dette er i tråd med en økning i antall svaksynte(!). Det er nå så stor forespørsel at briller har blitt kjempedyre.

Flere står frem med sin frustrasjon over at brillene er dyre, og brillene fremstilles nærmest som en livsnødvendighet.

En avgengighetsskapende ting

Syn er et populært tema i mediene. Enkeltindivider beskriver at de har fått et «nytt liv» etter å ha begynt med briller. Spørsmålet er om mediefokuset bidrar til økningen i antall svaksynte som oppdages og forventningen om brillebehandling av dette.

Briller kan gi symptomlette på kort sikt, men er ikke en kur for svaksynthet. Både erfaringsmessig og vitenskapelig er det dårlig belegg for at øynene blir noe bedre av langtidsbruk.

Briller er prestasjonsfremmende, må vite. De kan klassifiseres som synsforsterkende, og er på en måte en variasjon av optikk som brukes i andre, helt irrelevante sammenhenger, slik som f.eks. våpenindustrien.

Det er en myte at briller kun virker på pasienter med svakt syn. De virker på minst 80 prosent av oss. Minst!

På kort sikt gir de oss bedre syn. Studier på effekter på barn viser at brillene først og fremst virker på problemer med å lese, altså et problem som mange opplever¹ som «forstyrrende». Slik sett kan brillene utad oppleves som positivt.

Studier som har sett på langtidsbruk har til gode å vise positive resultater av brillebruk, og det er heller ikke slik at barn gjør det bedre i skolen enn før. Det er barna som kjenner på bivirkninger av brillene. Det er først og fremst gnagsår og ubehag, men heller ikke uvanlig med andre bivirkninger.

1 Merk at vi ikke sier at det faktisk er forstyrrende, men det av noen mennesker kan oppleves slik.

Kan misbrukes

I dagens prestasjons- og individorienterte samfunn oppmuntres vi til å bli den «beste versjonen av oss selv». Vi undrer oss over om briller blir ettertraktet på samme måte som lipfillers og slankemedisiner er det.

Vi lever i et samfunn hvor vi søker raske løsninger på våre utfordringer.

Vi har hørt uttalelser fra en pasient som ikke visste hvor mye hen fikk gjort før hen fikk briller. Men en vektløfter som tar anabole steroider, kan også si at hen ikke visste hvor tungt hen kunne løfte før hen tok steroider.

Briller kan misbrukes. Det er lett å få tak i disse brillene på det illegale markedet. For en som er svaksynt er briller dekket til en viss grad, mens gateverdien er mye høyere.

Som samfunn har vi dessverre begrenset kontroll over hvor mange av brillene som selges, som faktisk brukes av de svaksynte. Mange glemmer brillene av ulike årsaker. For en 14-åring kan dette helt sikkert bety en betydelig inntekt.

Andre tiltak skal prøves først

I våre øyne får for mange med svaksynthet et tilbud om utprøving av briller.

Ifølge optikerbransjen har de fleste svaksynte fått tilbud om briller. Det til tross for at vi kanskje skulle anbefalt at briller kun benyttes i de mest alvorlige tilfellene.

Retningslinjer for behandling av svaksynthet burde være tydelige på at andre hjelpetiltak skal forsøkes før briller tilbys. Eksempelvis større bokstaver i lesebøkene på skolen, “lommeregner” i dimensjonen 30x40cm, og sikkert en rekke andre kreative forslag.

Brillebruken har etter vår mening sklidd helt ut. Vi påvirkes alle av kulturen vi lever i, og «forventninger» om briller, selv om det til syvende og sist selvsagt er optikere og foreldrene som tar den endelige beslutningen om at barn bør ha briller.

I offentlig sektor er dessverre briller blitt en kostnadseffektiv måte å møte strømmen av svaksynte på.

I en verden hvor nærmest alle vil ha nytte av «behandling» for svaksynthet (tilrettelegging i skole og briller), har vi sterksynte havnet i en slags felle vi strever med å komme oss ut av.

Svaksynthet later til å forekomme stadig hyppigere i befolkningen, og vi har et ansvar for å hjelpe de svaksynte. Slik blir det vanskelig for oss å stå imot et krav om behandling med briller som på kort sikt kan hjelpe de fleste av oss.